

॥ अष्टमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे अष्टमः प्रश्नः ॥

अनुमत्ये पुरोडाशमृष्टाकंपालं निर्वपति धेनुर्दक्षिणा ये प्रत्यञ्चः
शम्यांया अवशीयन्ते तन्नैरकृतमेकंकपालं कृष्णं वासः कृष्णतूषं
दक्षिणा वीहि स्वाहाऽऽहुतिं जुषाण एष ते निरकृते भागो भूते
हुविष्मत्यसि मुश्चेममऽहसुः स्वाहा नमो य इदं चुकाराऽऽदित्यं
चरुं निर्वपति वरो दक्षिणाऽऽग्रावैष्णवमेकादशकपालं वामुनो वृही
दक्षिणाऽग्रीषोमीय- (१)

मेकादशकपालऽ हिरण्यं दक्षिणैन्द्रमेकादशकपालमृषभो वही
दक्षिणाऽग्नेयमृष्टाकंपालमैन्द्रं दध्यृषभो वही दक्षिणैन्द्राग्रं द्वादश-
कपालं वैश्वदेवं चरुं प्रथमजो वृथसो दक्षिणा सौम्यऽ श्यामाकं
चरुं वासो दक्षिणा सरस्वत्यै चरुऽ सरस्वते चरुं मिथुनौ गावौ
दक्षिणा ॥ (२)

अग्रीषोमीयं चतुर्स्थिःशब्दः ॥ २ ॥ [१]

आग्नेयमृष्टाकंपालं निर्वपति सौम्यं चरुऽ सावित्रं द्वादश-
कपालऽ सारस्वतं चरुं पौष्णं चरुं मारुतऽ सुप्तकंपालं
वैश्वदेवीमामिक्षां द्यावापृथिव्यमेकंकपालम् ॥ (३)

आग्नेयमृष्टादशः ॥ १ ॥ [२]

ऐन्द्राग्रमेकादशकपालं मारुतीमामिक्षां वारुणीमामिक्षां

कायमेकंकपालं प्रधास्यान् हवामहे मुरुतो यज्ञवाहसः करम्भेण
संजोषंसः॥ मो पूर्णं इन्द्र पृथ्सु देवास्तु स्म ते शुभिन्नव्या।
मुही ह्यस्य मीढुषो यव्या। हुविष्मितो मुरुतो वन्दते गीः॥ यद्
ग्रामे यदरण्ये यथस्मायां यदिन्द्रिये। यच्छूद्रे यदर्य एनश्वकृमा
वयम्। यदेकस्याधि धर्मणि तस्यावयजनमसि स्वाहा॥ अक्रन्
कर्म कर्मकृतः सुह वाचा मयोभुवा॥ देवेभ्यः कर्म कृत्वाऽस्तु प्रेतं
सुदानवः॥ (४)

वृथं यद् विश्वतिश्च॥ ३॥ [३]

अग्नयेऽर्नीकवते पुरोडाशमृष्टाकंपालं निर्वपति साकं
सूर्योद्युता मुरुद्यः सान्तपनेभ्यौ मध्यन्दिने चरुं मुरुद्यौ
गृहमेधिभ्यः सर्वासां दुग्धे सायं चरुं पूर्णा दर्वि परा पत् सुपूर्णा
पुनरापता। वस्त्रेव वि क्रीणावहा इषुमूर्जे शतक्रतो॥ देहि मे
ददामि ते नि मे धेहि नि ते दधे। निहारमित्रि मैं हरा निहार् (५)

नि हरामि ते॥ मुरुद्यः क्रीडिभ्यः पुरोडाशं सुपकंपालं
निर्वपति साकं सूर्योद्युताग्रेयमृष्टाकंपालं निर्वपति सौम्यं चरुं
सावित्रं द्वादशकपालं सारस्वतं चरुं पौष्णं चरुमैन्द्राग्रमेकादश-
कपालमैन्द्रं चरुं वैश्वकर्मणमेकंकपालम्॥ (६)

हुरा निहार् त्रिशत्त्वं॥ ४॥ [४]

सोमाय पितृमते पुरोडाशः षट्पालं निर्वपति पितृभ्यो
बरहिषद्यो धानाः पितृभ्योऽग्निष्वात्तेभ्योऽभिवान्यायै दुग्धे
मन्थमेतत् ते तत् ये च त्वामन्वेतत् ते पितामह प्रपितामह ये च
त्वामन्वत्र पितरो यथाभागं मन्दध्वः सुसन्दृशं त्वा वयं मधवन्
मन्दिषीमहि॥ प्र नूनं पूर्णवन्धुरः स्तुतो यासि वशः अनु॥ योजा
न्विन्द्र ते हरी॥ (७)

अक्षत्रमीमदन्त ह्यवं प्रिया अंधूषत॥ अस्तोषत स्वभानवो
विप्रा नविष्टया मती॥ योजा न्विन्द्र ते हरी॥ अक्षन् पितरो-
ऽमीमदन्त पितरोऽतीतृपन्त पितरोऽमीमृजन्त पितरः॥ परेत
पितरः सोम्या गम्भीरैः पथिभिः पूर्व्यैः॥ अथा पितृन्थसुविदत्राः
अर्पीत युमेन् ये संधुमादं मदन्ति॥ मनो न्वा हुवामहे नाराशः सेन्
स्तोमेन पितृणां च मन्मभिः॥ आ (८)

न एतु मनः पुनः क्रत्वे दक्षाय जीवसे॥ ज्योक च सूर्य दृशे॥
पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः॥ जीवं ब्रातः सचेमहि॥
यदन्तरिक्षं पृथिवीमुत द्यां यन्मातरं पितरं वा जिहिः सिम॥
अग्निर्मा तस्मादेनसो गारहपत्यः प्र मुश्चतु दुरिता यानि चकृम
करोतु मामनेनसम्॥ (९)

हरी मन्मभिरा चतुश्चत्वारिःशब्दः॥ ३॥

[५]

प्रतिपूरुषमेककपालन्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्याः

स्मस्तेभ्यः कमंकरं पशुना॑ शर्मसि॑ शर्म यजमानस्य शर्म मे
यच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयांय तस्थ आखुस्ते रुद्र पशुस्तं
जुषस्वैष तै रुद्र भागः सह स्वस्त्राऽम्बिकया॑ तं जुषस्व भेषजं
गवेऽश्वायु॑ पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्य भेषज॒ सुभेषजं (१०)

यथाऽसति॥ सुगं मेषायं मेष्यां अवांम्ब रुद्रमदिमह्यवं देवं
त्र्यम्बकम्॥ यथा॑ नः श्रेयसः करद्यथा॑ नो वस्यसः करद्यथा॑ नः
पशुमतुः करद्यथा॑ नो व्यवसाययात्॥ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं
पुष्टिवर्धनम्॥ उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष
तै रुद्र भागस्तं जुषस्व तेनावुसेनं परो मूजवतोऽतीह्यवत्तधन्वा॑
पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः॥ (११)

सुभेषजमिहि त्रीणि च॥२॥ [६]

ऐन्द्राग्नं द्वादशकपालं वैश्वदेवं चरुमिन्द्रायु॑ शुनासीरायं
पुरोडाशं द्वादशकपालं वायुव्यं पर्यः सौर्यमेककपालं द्वादशग्रव॒
सीरं दक्षिणाऽग्नेयमुष्टाकपालं निर्वपति रौद्रं गावीधुकं चरुमैन्द्रं
दधि॑ वारुणं यवमयं चरुं वहिनी॑ धेनुर्दक्षिणा॑ ये देवाः पुरःसदो॑
ऽग्निनैत्रा॑ दक्षिणसदो॑ यमनैत्राः पश्चाथ्सदः॑ सवितृनैत्रा॑ उत्तरसदो॑
वरुणनेत्रा॑ उपरिषदो॑ बृहस्पतिनेत्रा॑ रक्षोहणस्ते नः॑ पान्तु॑ ते
नौऽवन्तु॑ तेभ्यो॑ (१२)

नमस्तेभ्यः॑ स्वाहा॑ समूढ॑ रक्षः॑ सन्दग्ध॑ रक्ष इदमह॑

रक्षोऽभि सं दंहाम्यग्नये रक्षोऽग्ने स्वाहा॑ यमायं सवित्रे वरुणाय
बृहस्पतये दुवस्वते रक्षोऽग्ने स्वाहा॑ प्रष्ठिवाही॑ रथो॒ दक्षिणा॑ देवस्य॑
त्वा॒ सवितुः प्रसुवेऽश्विनो॑ बृहम्यां॑ पूष्णो॑ हस्ताभ्यां॑ रक्षसो॑ वृधं॑
जुहोमि॑ हुतः॑ रक्षोऽवधिष्म॑ रक्षो॑ यद्वस्ते॑ तदक्षिणा॑॥ (१३)

तेभ्यः पञ्चतत्वारिंशत्त्वा॑॥ २॥

[७]

धात्रे॑ पुरोडाशं॑ द्वादशकपालं॑ निर्वपत्यनुमत्यै॑ चरुः॑ राकायै॑
चरुः॑ सिनीवाल्यै॑ चरुं॑ कुहै॑ चरुं॑ मिथुनौ॑ गावौ॑ दक्षिणा॑-५५
ग्रावैष्णवमेकादशकपालं॑ निर्वपत्यैन्द्रावैष्णवमेकादशकपालं॑
वैष्णवं॑ त्रिकपालं॑ वामनो॑ वृही॑ दक्षिणाऽग्नीषोमीयुमेकादशकपालं॑
निर्वपतीन्द्रासोमीयुमेकादशकपालः॑ सौम्यं॑ चरुं॑ बुभुर्दक्षिणा॑
सोमापौष्णं॑ चरुं॑ निर्वपत्यैन्द्रापौष्णं॑ चरुं॑ पौष्णं॑ चरुः॑ श्यामो॑
दक्षिणा॑ वैश्वानरं॑ द्वादशकपालं॑ निर्वपति॑ हिरण्यं॑ दक्षिणा॑ वारुणं॑
यवमयं॑ चरुमश्वो॑ दक्षिणा॑॥ (१४)

निरौष्टौ॑ च॥ १॥

[८]

बारहस्पत्यं॑ चरुं॑ निर्वपति॑ ब्रह्मणो॑ गृहे॑ शिंतिपृष्ठो॑
दक्षिणैन्द्रमेकादशकपालः॑ राजन्यस्य॑ गृहै॑ क्रेष्मो॑ दक्षिणा॑-५५
दित्यं॑ चरुं॑ महिष्यै॑ गृहे॑ धेनुर्दक्षिणा॑ नैरकृतं॑ चरुं॑ परिवृत्त्यै॑
गृहे॑ कृष्णानां॑ ब्रीहीणां॑ नुखनिर्भिन्नं॑ कृष्णा॑ कूटा॑ दक्षिणा॑-५५

ग्रेयमुष्टाकंपालः सेनान्यो गृहे हिरण्यं दक्षिणा वारुणं दशकपालः
सूतस्य गृहे महानिरस्तो दक्षिणा मारुतः सुसकंपालं ग्रामण्यो
गृहे पृश्चिर्दक्षिणा सावित्रिं द्वादशकपालं (१५)

क्षुत्तुर्गृहं उपध्वस्तो दक्षिणाऽश्विनं द्विकपालः सङ्ग्रहीतुर्गृहे
संवात्यौ दक्षिणा पौष्णं चरुं भाँगदुघस्य गृहे श्यामो दक्षिणा रोद्रं
गाँवीधुकं चरुमंक्षावापस्य गृहे शबल उद्वारो दक्षिणेन्द्राय सुत्राम्णे
पुरोडाशमेकादशकपालं प्रति निर्वपतीन्द्रायाऽहोमुचेऽयं नो राजा
वृत्रहा राजा भूत्वा वृत्रं वैध्यान्मैत्राबारहस्पत्यं भवति श्वेतायै
श्वेतवंथसायै दुग्धे स्वयं मूर्ते स्वयं मथित आज्यु आश्वत्थे (१६)

पात्रे चतुःस्रक्तौ स्वयमवपन्नाये शाखायै कृणाङ्गश्वाकर्णाङ्गश्व
तण्डुलान् वि चिनुयाद्ये कृणः स पर्यसि बारहस्पत्यो येऽकर्णः
स आज्यै मैत्रः स्वयं कृता वेदिर्भवति स्वयं दिनं बुरुहिः स्वयं
कृत इध्मः सैव श्वेता श्वेतवंथसा दक्षिणा॥ (१७)

सावित्रिं द्वादशकपालमाश्वत्थे त्रयंस्त्रिःशत्र्य॥ ३॥ [१]

अग्नये गृहपतये पुरोडाशमुष्टाकंपालं निर्वपति कृष्णानां
ब्रीहीणाऽ सोमाय वनस्पतये श्यामाकं चरुः सवित्रे सुत्यप्रसवाय
पुरोडाशं द्वादशकपालमाशूनां ब्रीहीणाऽ रुद्राय पशुपतये
गाँवीधुकं चरुं बृहस्पतये वाचस्पतये नैवारं चरुमिन्द्राय ज्येष्ठाय
पुरोडाशमेकादशकपालं मुहाब्रीहीणां मित्राय सुत्यायाऽम्बानां

चरुं वरुणाय धर्मपतये यवमयं चरुः सविता त्वा प्रसवानाऽ
सुवतामुग्निर्गृहपतीनाऽ सोमो वनस्पतीनाऽ रुद्रः पशूनां (१८)

बृहस्पतिर्वाचामिन्द्रौ ज्येष्ठानां मित्रः सत्यानां वरुणो
धर्मपतीनां ये देवा देवसुवः स्थ त इममामुव्यायुणमन्मित्राय
सुवध्वं महृते क्षत्रायं महृत आधिपत्याय महृते जानराज्यायैष
वो भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानाऽ राजा प्रति त्यन्नाम
राज्यमधायि स्वां तनुवं वरुणो अशिश्रेच्छुर्विमित्रस्य व्रत्या
अभूमामन्महि महृत क्रृतस्य नाम सर्वे ब्राता वरुणस्याभूवन्वि
मित्र एवैररातिमतारीदसूपुदन्त यज्ञिया क्रृतेन व्यु त्रितो
जरिमाणं न आनुइ विष्णोः क्रमोऽसि विष्णोः क्रान्तमसि
विष्णोर्विक्रान्तमसि॥ (१९)

पशूनां ब्राताः पश्चविश्वतिश्च॥ २॥ [१०]

अर्थतः स्थाऽपां पतिरसि वृषास्यूर्मिर्वृषसेनोऽसि ब्रजक्षितः
स्थ मरुतामोजः स्थ सूर्यवर्चसः स्थ सूर्यत्वचसः स्थ
मान्दा॒ः स्थ वाशा॑ः स्थ शक्तरी॑ः स्थ विश्वभृतः स्थ
जनभृतः स्थाऽग्नेस्तेजस्या॑ः स्थाऽपामोषधीनाऽ रसः स्था॑
ऽपो देवीर्मधुमतीरगृह्णन्तर्जस्वती राजसूयाय चितानाः।
याभिर्मित्रावरुणावभ्यषिंश्चन् याभिरिन्द्रमनयन्त्रत्यरातीः॥ राष्ट्रदा॑
स्थ राष्ट्रं दत्त स्वाहा॑ राष्ट्रदा॑ः स्थ राष्ट्रमुमुष्मै दत्त॥ (२०)

अत्येकांदश च॥१॥ [११]

देवीरापुः सं मधुमतीर्मधुमतीभिः सृज्यध्वं महि वर्चः
क्षत्रियाय वन्वाना अनाधृष्टाः सीदतोर्जस्वतीर्महि वर्चः क्षत्रियाय
दधंतीरनिभृष्टमसि वाचो बन्धुस्तपोजाः सोमस्य दात्रमसि शुक्रा
वः शुक्रेणोत्पुनामि चन्द्राश्वन्द्रेणामृतां अमृतेन् स्वाहा राजुसूयाय
चितानाः॥ सधमादौ द्युमिनीरूर्ज एता अनिभृष्टा अपस्युवो
वसानः। पस्त्यासु चक्रे वरुणः सधस्थमपाऽशिशुर्- (२१)

मातृतमास्वन्तः॥ क्षत्रस्योल्बमसि क्षत्रस्य योनिरस्याविन्नो
अग्निर्गृहपतिराविन्न इन्द्रौ वृद्धश्रवा आविन्नः पूषा विश्ववेदा
आविन्नौ मित्रावरुणावृतावृधावाविन्ने द्यावापृथिवी धृतव्रते आविन्ना
देव्यदितिर्विश्वरूप्याविन्नोऽयमसावामुष्यायुणोऽस्यां विश्यस्मिन्
राष्ट्रे मंहुते क्षत्राय महुत आधिपत्याय महुते जानराज्यायैष वौ
भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानाऽराजेन्द्रस्य (२२)

वज्रोऽसि वात्रभृस्त्वयाऽयं वृत्रं वंद्याच्छत्रुबाधनाः स्थ पात मा
प्रत्यश्च पात मा तिर्यश्चमन्वश्च मा पात दिग्भ्यो मा पात विश्वाभ्यो मा
नाष्ट्राभ्यः पात हिरण्यवर्णावुपसा विरोकेऽयः स्थूणावुदितौ सूर्यस्या-
ऽऽरोहतं वरुण मित्र गर्तु ततंशक्षाथामदितिं दितिं च॥ (२३)

शिशुरिन्द्रस्यैकचत्वारि शब्दः ३॥ [१२]

सुमिधमा तिष्ठ गायत्री त्वा छन्दसामवतु त्रिवृथ्स्तोमो
रथन्तरं सामाग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणमुग्रामा तिष्ठ त्रिष्टुप् त्वा
छन्दसामवतु पञ्चदशः स्तोमो बृहथ्सामेन्द्रो देवता क्षत्रं द्रविणं
विराजमा तिष्ठ जगती त्वा छन्दसामवतु सप्तदशः स्तोमो वैरूपं
सामं मुरुतो देवता विङ्गविणमुदीचीमा तिष्ठानुष्टुप् त्वा (२४)

छन्दसामवत्वेकविशः स्तोमो वैराजं सामं मित्रावरुणौ
देवता बलं द्रविणमूर्ध्वामा तिष्ठ पङ्किस्त्वा छन्दसामवतु
त्रिणवत्रयस्त्रिशौ स्तोमो शाक्वररैवते सामनी बृहस्पतिर्देवता
वर्चो द्रविणमीदृढः चान्यादृढः चैतादृढः च प्रतिदृढः च मितश्च
सम्मितश्च सभराः। शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सूत्यज्योतिश्च
ज्योतिष्मांश्च सूत्यश्चर्तुपाश्चा- (२५)

त्यंहाः। अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा
सरस्वत्ये स्वाहा पूष्णे स्वाहा बृहस्पतये स्वाहेन्द्रायु स्वाहा
घोषाय स्वाहा क्षोकाय स्वाहाऽशाय स्वाहा भगाय स्वाहा
क्षेत्रस्य पतये स्वाहा पृथिव्यै स्वाहाऽन्तरिक्षाय स्वाहा दिवे
स्वाहा सूर्याय स्वाहा चन्द्रमसे स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहाऽन्ध्यः
स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा वनस्पतिभ्यः स्वाहा चराचरेभ्यः स्वाहा
परिपुवेभ्यः स्वाहा सरीसृपेभ्यः स्वाहा॥ (२६)

सोमस्य त्विषिरसि तवेव मे त्विषिर्भूयादमृतमसि मृत्योर्मा
पाहि दिद्योन्मां पाह्यवेष्टा दन्दशूका निरस्तं नमुचेः शिरः॥ सोमो
राजा वरुणो देवा धर्मसुवश्च ये। ते ते वाचं सुवन्तां ते तैः प्राणं
सुवन्तां ते ते चक्षुः सुवन्तां ते ते श्रोत्रं सुवन्ताऽ सोमस्य त्वा
द्युम्नेनाभिषिश्चाम्यग्ने- (२७)

स्तेजसा सूर्यस्य वर्चसेन्द्रस्येन्द्रियेण मित्रावरुणयोर्वीर्येण
मरुतामोजसा क्षत्राणां क्षत्रपतिरस्यति दिवस्पाहि सुमावृत्रन्नधरा-
गुर्दीचीरहि बुधियमनु सुश्वरन्तीस्ताः पर्वतस्य वृषभस्य पृष्ठे
नावश्चरन्ति स्वसिच इयानाः॥ रुद्र यत्ते क्रयी परं नाम तस्मै
हुतमसि यमेष्टमसि। प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि
परि ता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयः स्याम्
पतयो रथीणाम्॥ (२८)

अग्नेस्तैकांदश च॥२॥

[१४]

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वात्रभूस्त्वयाऽयं वृत्रं वध्यान्मित्रावरुण-
योस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषायुनज्ञिमयज्ञस्य योगेन विष्णोः क्रमोऽसि
विष्णौः क्रान्तमसि विष्णोर्विक्रान्तमसि मरुतां प्रसवे जेषमासं मनः
समहर्मिन्द्रियेण वीर्येण पशुनां मन्युरसि तवेव मे मन्युर्भूयान्नमो
मात्रे पृथिव्यै माऽहं मातरं पृथिवीं हिंसिषुं मा (२९)

मां माता पृथिवी हि॑सीदियंदुस्यायुरुस्यायुर्मे धेहूर्गस्यूर्जं
मे धेहि॒युहुङ्सि॒ वर्चोऽसि॒ वर्चो॑ मयि॑ धेहुग्रये॑ गृहपतये॑ स्वाहा॑
सोमांय॑ वनुस्पतये॑ स्वाहेन्द्रस्य॑ बलांय॑ स्वाहा॑ मरुतामोजसे॑
स्वाहा॑ हु॒सः॑ शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्घोतो॑ वेदिषदतिथिरुरोणुसत्।
नृषद्वरुसद्वतुसद्योमुसद्भा॑ गोजा॑ ऋतुजा॑ अंद्रिजा॑ ऋतुं
बृहत्॥ (३०)

हि॑सि॑पं मर्तुजार्खीणि॑ च॥२॥

[१५]

मित्रोऽसि॑ वरुणोऽसि॑ समुंहं विश्वैर्देवैः क्षुत्रस्य॑ नाभिरसि॑
क्षुत्रस्य॑ योनिरसि॑ स्योनामा॑ सीद॑ सुषदामा॑ सीद॑ मा॑ त्वा॑
हि॑सीन्मा॑ मा॑ हि॑सीन्निषंसाद॑ धृतव्रतो॑ वरुणः॑ पस्त्यास्वा॑
साम्राज्याय॑ सुक्रतुर्ब्रह्मा॑ (३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ सविता॑
ऽसि॑ सुत्यसंवो॑ ब्रह्मा॑ (३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसीन्द्रोऽसि॑
सुत्यौजा॑ (३१)

ब्रह्मा॑ (३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ मित्रोऽसि॑ सुशेवो॑
ब्रह्मा॑ (३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ वरुणोऽसि॑ सुत्यधुर्मेन्द्रस्य॑
वज्रोऽसि॑ वात्रभ्रस्तेन॑ मे रध्य॑ दिशोऽभ्यय॑ राजा॑ भूथ्मुक्षोकाँ॑ (४)
सुमङ्गलाँ॑ (४) सत्यराजा॑ (३)ना॑ अपां॑ नत्रे॑ स्वाहोर्जो॑ नत्रे॑
स्वाहाऽग्रये॑ गृहपतये॑ स्वाहा॑॥ (३२)

सुत्यौजाश्वत्वारि॑शच्च॑॥२॥

[१६]

आग्नेयमष्टाकंपालं निर्वपति हिरण्यं दक्षिणा सारस्वतं चरुं
वर्थस्तरी दक्षिणा सावित्रं द्वादशकपालमुपध्वस्तो दक्षिणा पौष्णं
चरुङ्गं श्यामो दक्षिणा बारहस्पत्यं चरुः शिंतिपृष्ठो दक्षिणैन्द्रमेका-
दशकपालमृषभो दक्षिणा वारुणं दशकपालं महानिरष्टो दक्षिणा
सौम्यं चरुं बभ्रुदक्षिणा त्वाष्ट्रमष्टाकंपालः शुण्ठो दक्षिणा वैष्णवं
त्रिकपालं वामुनो दक्षिणा॥ (३३)

आग्नेयं द्विचत्वारि॒शत्॥ १॥ [१७]

सूद्यो दीक्षयन्ति सूद्यः सोमं क्रीणन्ति पुण्डरिस्त्रजां प्र
यच्छति दशभिर्वर्थस्तरैः सोमं क्रीणाति दशपेयो भवति शतं
ब्राह्मणाः पिबन्ति सप्तदशङ्गं स्तोत्रं भवति प्राकाशावध्वर्यवे
ददाति सजंमुद्गात्रे रुक्मः होत्रेऽश्वं प्रस्तोतृप्रतिहर्तृभ्यां द्वादश
पष्ठोहीब्रह्मणे वृशां मैत्रावरुणायर्षभं ब्राह्मणाच्छुःसिने वासंसी
नेष्टापोतुभ्याङ्गुः स्थूरि यवाचितमच्छावाकायांनुङ्गाहमग्नीधे भार्गवो
होता भवति श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भवति वारवन्तीयमग्निष्टोमसामः
सारस्वतीरपो गृह्णाति॥ (३४)

वारवन्तीयं चत्वारि च॥ १॥ [१८]

आग्नेयमष्टाकंपालं निर्वपति हिरण्यं दक्षिणैन्द्रमेकादश-
कपालमृषभो दक्षिणा वैश्वदेवं चरुं पिशङ्गी पष्ठोही दक्षिणा
मैत्रावरुणीमामिक्षां वृशा दक्षिणा बारहस्पत्यं चरुः शिंतिपृष्ठो

दक्षिणाऽऽदित्यां मुलुहां गर्भिणीमा लंभते मारुतीं पृश्चिँ
पष्ठौहीमुश्चिभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादशकपालं निर्वपति सरस्वते
सत्यवाचे चरुः सवित्रे सत्यप्रेसवाय पुरोडाशं द्वादशकपालं
तिसृधन्वः शुष्कद्विर्दक्षिणा॥ (३५)

आग्नेयः सुसच्चत्वारिःशत्॥१॥ [१९]

आग्नेयमुष्टाकपालं निर्वपति सौम्यं चरुः सवित्रं द्वादश-
कपालं बारहस्पत्यं चरुं त्वाष्ट्रमुष्टाकपालं वैश्वानरं द्वादशकपालं
दक्षिणो रथवाहनवाहो दक्षिणा सारस्वतं चरुं निर्वपति पौष्णं चरुं
मैत्रं चरुं वारुणं चरुं क्षेत्रपत्यं चरुमादित्यं चरुमुत्तरो रथवाहनवाहो
दक्षिणा॥ (३६)

आग्नेयं चतुर्ञिःशत्॥१॥ [२०]

स्वाद्वीं त्वा॑ स्वादुना॑ तीव्रां तीव्रेणामृतामुमृतेन सृजामि
सःसोमेन॒ सोमोऽस्युश्चिभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय
सुत्राम्णै पच्यस्व पुनातुं ते परिस्तुतः॑ सोमः॑ सूर्यस्य दुहिता।
वारेण॑ शश्वता॑ तना॑॥ वायुः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ्गसोमो अतिद्रुतः।
इन्द्रस्य युज्यः सखा॑॥ कुविदङ्ग यवंमन्तो यवं चिद्यथा॑ दान्त्यनुपूर्व
वियूया॑। इहेहैषां कृणुत् भोजनानि॑ ये बुरुहिषो॑ नमोवृक्तिं॑ न जग्मुः॥
आश्चिनं धूम्रमा लंभते सारस्वतं मेषमैन्द्रमृषभमैन्द्रमेकादशकपालं

निर्वपति सावित्रं द्वादशकपालं वारुणं दशकपालः सोमप्रतीकाः
पितरस्तृप्णुत् वडबा दक्षिणा॥ (३७)

भोजनानि पद्मशतिश्च॥१॥ [२१]

अग्नाविष्णू महि तद्वां महित्वं वीतं घृतस्य गुह्यानि नामं।
दमेदमे सुप्त रक्ता दधाना प्रति वां जिह्वा घृतमा चरण्येत्॥
अग्नाविष्णू महि धामं प्रियं वां वीथो घृतस्य गुह्या जुषाणा।
दमेदमे सुषुर्तीर्ववृथाना प्रति वां जिह्वा घृतमुच्चरण्येत्॥ प्रणो देवी
सरस्वती वाजेभिर्वाजिर्नीवती। धीनामवित्र्यंवतु। आ नो दिवो
बृहतः (३८)

पर्वतादा सरस्वती यजता गन्तु यज्ञम्। हवं देवी जुजुषाणा
घृताची शांगमां नो वाचमुशती शृणोतु॥ बृहस्पते जुषस्वं नो हव्यानि
विश्वदेव्य। रास्व रक्तानि दाशुषें॥ एवा पित्रे विश्वदेवाय वृष्णे
यज्ञैर्विधेम नमस्ता हविर्भिः। बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो वयः
स्याम् पतेयो रथीणाम्॥ बृहस्पते अति यद्यर्थो अरहाद्युमद्विभाति
क्रतुमञ्जनेषु। यद्विदयच्छवंस- (३९)

तप्रजात् तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्। आ नो मित्रावरुणा
घृतैर्गव्यूतिमुक्षतम्। मध्वा रजाऽसि सुक्रतू॥ प्र बाहवा सिसृतं
जीवसे न आ नो गव्यूतिमुक्षतं घृतेन। आ नो जनै श्रवयतं
युवाना श्रुतं मै मित्रावरुणा हवेमा॥ अग्निं वः पूर्वं गिरा देवर्मांडे

वसुनाम्। सुपर्यन्तः पुरुप्रियं मित्रं न क्षेत्रसाधसम्॥ मुक्षु देववत्ते
रथः (४०)

शूरै वा पृथ्सु कासु चित्। देवानां य इन्मनो यजमान्
इयक्षत्यभीदयज्वनो भुवत्॥ न यजमान् रिष्यसि न सुन्वान् न
देवयो॥ असुदत्र सुवीर्यमुत त्यदाश्वश्चियम्॥ नकिष्टं कर्मणा नशन्न
प्र योषन्न योषति॥ उपं क्षरन्ति सिन्धवो मयोभुवं ईजानं च
युक्ष्यमाणं च धेनवः। पृणन्तं च पर्पुरिं च (४१)

श्रवस्यवो घृतस्य धारा उपं यन्ति विश्वतः॥ सोमारुद्रा वि वृहत्
विषूचीमर्मीवा या नो गयमाविवेश। आरे बाधेथां निरक्षतिं पराचैः
कृतं चिदेनः प्रमुमुक्तमस्मत्॥ सोमारुद्रा युवमेतान्यस्मे विश्वा
तनूषु भेषजानि धत्तम्। अवं स्यतं मुश्वतं यन्त्रो अस्ति तनूषु बद्धं
कृतमेनो अस्मत्॥ सोमापूषणा जनना रथीणां जनना दिवो जनना
पृथिव्याः। जातौ विश्वस्य भुवनस्य गोपौ देवा अकृष्णवन्मृतस्य
नाभिमै॥ इमौ देवौ जायमानौ जुषन्तेमौ तमांसि गृहतामजुष्टा।
आभ्यामिन्द्रः पक्षमामास्वन्तः सोमापूषभ्यां जनदुस्त्रियांसु॥ (४२)

वृहतः शर्वसा रथः पर्पुरि च दिवो जनना पश्चविश्वतिश्च॥५॥ [२२]

अनुमत्या आग्नेयमैन्द्राग्नमग्ने सोमाय प्रति पूरुपमैन्द्राग्नं धात्रे वाहस्यत्यमुग्रये गृहपतयेऽर्थतो देवाँः
सुमिधुः सोमस्येन्द्रस्य मित्र आग्नेयः सूद्य आग्नेयमाग्नेयः स्वाद्वां त्वाऽग्नाविष्णू द्वाविश्वतिः॥२२॥
अनुमत्यै यथासंति देवाँरापो मित्रोस्मि शूरै वा द्विचत्वारिशत्॥४२॥
अनुमत्या उस्त्रियांसु॥

हरिः ओँ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डे अष्टमः प्रश्नः
समाप्तः॥१-८॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डः समाप्तः॥१॥

generated on December 25, 2025

Downloaded from

<http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | Credits